

Organebau a'r Amgylchedd Cylchlythyr 2025

Rhestr o Gyrsiau

BSc Ymddygiad Anifeiliaid; Ecoleg;
Bioleg y Mor a Dŵr Croyw;
Cadwraeth Bywyd Gwyllt; Sŵoleg
MBiol Sŵoleg; Bioleg y Mor a Dŵr Croyw
Diddordeb? Ffoniwch Dr Helen Marshall ar
01970 628445 neu Ebostiwch:
hem@aber.ac.uk

Un o raddedigion Sŵoleg Aber yn ymchwilio i riffiau cwrel yng Nghefnfor India

Llun: Jay Burk

Meddai Jason Burk, un o raddedigion Aberystwyth: “Bydd lle yn fy nghalon am byth i Aberystwyth ac mae’n parhau i fod yn un o fy hoff gyrchfannau. Fodd bynnag, mae fy amser ym Mhrifysgol Aberystwyth wedi caniatáu i mi ddatblygu ac archwilio fy angerdd dros y byd naturiol, a gwneud hynny mewn rhai lleoedd gwirioneddol anhygoel. Mae’r sgiliau a ddatblygwyd yn ystod BSc Sŵoleg ac MRes Biowyddorau yn Aber wedi fy arwain at ymchwilio a monitro poblogaethau riffiau cwrel, crwban, mamaliaid morol, adar môr a phryfed arfordirol, yn ogystal â fy arwain at fy PhD presennol ym Mhrifysgol Essex. Mae’r PhD hwn ar gysylltedd genomig, hydrodynameg a ffylogenomeg riffiau cwrel môr bas ar draws Cefnfor India. Gobeithiwn archwilio’r ffactorau sy’n sbarduno strwythur poblogaeth cwrel er mwyn ein galluogi i ddeall yn well sut y bydd riffiau cwrel yn ymdopi yn wyneb newid hinsawdd”.

Mae'n well gan ieir bach yr haf olau UV

“Mae canllawiau moesegol ar gyfer ceidwaid glöynnod byw yn sôn yn benodol am fwyd, gofod, tymheredd, lleithder a hylendid, ond nid golau. Gallai deall eu hanghenion goleuo wella hwsmonaeth tŷ pili-pala, ac yn ei dro ganiatáu mwy o fridio ar y safle a phryfed iachach.”

Mae'n well gan ieir bach yr haf oleuadau sy'n cynnwys uwchfioled yn ôl astudiaeth newydd gan Dr Rowan Thomas, un o raddedigion BSc Bioleg a PhD Prifysgol Aberystwyth.

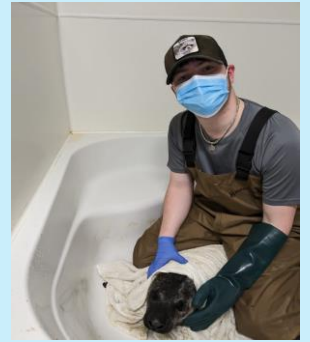
Mae ymchwil Rowan, a gyhoeddwyd yn y cyfnodolyn Animal Behaviour, yn dangos, er nad yw goleuadau artiffisial heb UV yn effeithio ar weithgaredd glöynnod byw wedi'u paentio, pan gânt ddewis, mae'n well ganddynt olau uwchfioled. Mae gan y canfyddiadau oblygiadau o ran lles anifeiliaid caeth, oherwydd yn aml nid oes gan y goleuadau artiffisial a ddefnyddir mewn llociau dan do donfeddi UV y mae llawer o anifeiliaid nad ydynt yn ddynol yn sensitif iddynt.

Astudio effaith newid hinsawdd ar gystadleuaeth rhwng adar

Mae blychau nythu mewn coetir lleol yn cael eu harolygu fel rhan o astudiaeth hirdymor. Dywedodd arweinydd y prosiect a darlithydd Prifysgol Aberystwyth Dr Peter Korsten: “Gwyddom fod gwanwyn cynhesach eisoes yn arwain at adar yn bridio’n gynharach, a gobeithiwn ddeall mwy am sut y gallai hyn effeithio ar y gystadleuaeth rhwng gwahanol rywogaethau adar.” Mae Dr Korsten wedi cael cymorth gan fyfyrwyr BSc Cadwraeth Bywyd Gwyllt Isobel Griffith a Rose Markham-Gill. Dywedodd Rose, “Rwyf wedi bod wrth fy modd yn bod yn rhan o wiriadau blychau eleni ac yn edrych ymlaen am hyn dros y blynyddoedd nesaf i’r traethawd hir ac ymchwil pellach Peter. Mae’n beth mor wych cael mynediad i’r blychau nythu a gwyllo’r gwanwyn yn datblygu. Mae pob wythnos wedi bod yn gyffrous ac wedi fy ngalluogi i werthfawrogi byd natur mewn ffordd na allwn erioed ei chael o’r blaen.”

Adfer bywyd gwyllt yng Nghanada! Cwblhaodd Tyler Landon, myfyriwr BSc Sŵleg (gyda Blwyddyn Integredig mewn Diwydiant) leoliad 10 mis gyda 'Hope for Wildlife', noddfa adsefydlu bywyd gwyllt yn Nova Scotia, Canada. Yn ystod y lleoliad datblygodd Tyler sgiliau adsefydlu bywyd gwyllt gan weithio gydag anifeiliaid anafedig ac amddifad o amrywiaeth o rywogaethau, gan gynnwys racwn, bobcats, dyfrgwn a morloi. "Yn ystod fy nghyfnod fel staff, fe wnes i hyfforddi a mentora interniaid newydd a dysgu mwy am y rhywogaethau anifeiliaid roeddwn i'n arbenigo mewn gweithio gyda nhw, gan helpu ar y cyfan i adeiladu fy hyder yn y diwydiant a'r sgiliau sydd eu hangen i fod yn rhan ohono".

Ymchwil riff cwrel yn Awstralia! Gweithiodd Nina Strzelecka, myfyrwraig BSc Bioleg y Môr a Dŵr Croyw (gyda Blwyddyn Integredig mewn Diwydiant) am 8 mis fel cynorthwy-ydd ymchwil yn Sefydliad Gwyddor Môr Awstralia. Canolbwyntiodd prosiect Nina ar fetabarcodio *Acropora tenuis* (cwrel canghennog) o wahanol leoliadau ym Mharc Morol Ningaloo i ymchwilio i weld a yw'r amodau amrywiol o amgylch y parc yn creu cymunedau microbaidd amrywiol. Rôl Nina oedd echdynnu DNA microbaidd ac optimeiddio protocol PCR. "Roeddwn i hefyd yn ffodus iawn i gymryd rhan yn eu taith ymchwil lle cefais blymio a chasglu samplau cwrel".

Portreadau o bryfed i'w cyhoeddi mewn llyfr Newydd

Roedd fy nhair blynedd yn Aberystwyth ymhlith y rhai hapusaf fy mywyd. Mae yna rywbeth gwirioneddol arbennig am ymchwil sy'n gwneud i chi deimlo fel eich bod yn sefyll ar y ffin o ddarganfod, gyda phob canfyddiad yn ymestyn ffiniau gwybodaeth. Ychydig cyn cyrraedd Aber, roeddwn wedi dechrau arbrofi gyda ffotograffiaeth trychfilod, proses hynod ddiddorol sy'n trawsnewid y smotiau anhygoel sy'n hedfan heibio i'r hyn ydyn nhw mewn gwirionedd—creaduriaid grotesg, ond weithiau rhyfedd o hardd ac estron. Yn ystod fy amser ym Mhrifysgol Aberystwyth y daeth yr angerdd hwn yn wir. Wrth ddilyn PhD ar ymddygiad pryfed, deuthum i sylweddoli bod bywydau pryfed yr un mor grotesg, ond eto'n rhyfedd o hardd. Arweiniodd y daith hon yn y pen draw at ryddhau fy llyfr 'Insect Portraits', sef casgliad o ffotograffau ar ffurf portread wedi'u paru â straeon cysylltiedig, sy'n arddangos natur ryfeddol y creaduriaid hyn – Dr Lisa Clancy.

Deall ecoleg seilwaith llinol i helpu i ddiogelu bywyd gwyllt

Mae seilwaith dynol (e.e. ffyrdd, llinellau pŵer) yn cael effeithiau andwyol di-ri ar fioamrywiaeth fyd-eang ac mae llawer o fylchau gwybodaeth o hyd ynghylch maint yr effeithiau hyn a sut i'w lliniaru. Mae Dr Bibi Linden, darlithydd o Brifysgol Aberystwyth, yn ceisio llenwi'r bylchau hyn, gan astudio primatiaid o bryder cadwraeth uchel yn Ne Affrica, yn ogystal â rhywogaethau mamaliaid y DU, i gefnogi ymdrechion cadwraeth rhywogaethau. Mae ein myfyrwyr hefyd yn dod i ddeall y materion hyn, diolch i addysgu Bibi a arweinir gan ymchwil.